

MODERN VE GELENEKSEL ROMANIN TEMEL FARKLARI VE POLİTİK GÜDÜMLÜ ROMANIN *MODERN ROMAN* İÇİNDEKİ YENİ KONUMU

Doç. Dr. Sabri EYİĞÜN

Dicle Üniversitesi. Eğitim Fak.
Alman Dili ve Eğitimi Anabilim Dalı
seyigun@dicle.edu.tr

ÖZET:

Bir edebi tür olan roman, hiçbir dönemde 20. yüzyılda olduğu kadar derin bir değişime uğramadı. Bugün romanın biçim ve içeriği derin değişimlere uğradığı gibi, ona yüklenen işlevler ve ondan beklentiler de değişti. Çünkü yeni biçim ve anlatım anlayışı, yalnızca teknik bir tercih olmayıp romana yüklenen farklı işlevler ve romandan beklentilerle doğrudan ilişkilidir. Örneğin *modern roman* kuramları, romanı artık belirli ve herkes için geçerli bir çözümü ortaya koyan bir tür olarak görmemeye başladı.

Değişen yeni teknik ve felsefesiyle kaleme alınmış modern romanlar, en çok roman içinde bir alt tür olan politik güdümlü romanlarda değişikliğe neden oldu. Çünkü modern roman anlayışı, temelde politik güdümlü romanların temel özelliği olan, *tek doğruyu ve tek gerçeği anlatma* iddiası ile çelişmektedir. Dolayısıyla modern roman içinde artık ideolojik güdümlü bir romandan söz etmek olanaklı değildir. Çünkü geleneksel politik romanlar, bilgilendirme, doğrudan '*değiştirme*', çözümler sunma olguları üzerine kurulmuşlardır. Bu romanların kendilerine özgü sınırları, belli gerçekleri ve çözümleri vardır, dolayısıyla romanlar da herkesin o gerçeği ve çözümü benimseyerek değişmesi üzerine kurulmuştur. Oysa ki modern roman, *kesin ve tek boyutlu bir gerçekliği reddeder*.

Çağdaş dünyanın algıladığı bu yeni gerçeklik anlayışı, politik ve güdümlü ideolojik romanların yazılmasına öncülük eden Marksist sanat eleştirisinde çok ciddi yorumlara yol açtı. Şöyle ki, o güne kadar ideolojik güdümlü romanların ancak içerik ve geleneksel olay örgüsü ve tip'ler düzleminde belli bir iletiyi aktarabileceğine inanırken, şimdi biçim ögesi de ön plana geçmeye başladı.

İşte bu yeni yorum sayesinde politik romanlar, modern roman türü içinde hem tehlikeye giren varlığını korudu, hem de roman türüne yeni bir soluk getirdi.

Araştırma, edebiyat bilimi verileri ışığında politik güdümlü romanın yeni konumunu incelemeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Sözcükler: Politik Güdümlü Roman, Modern Roman, Marksist Sanat, Tek Doğru ve Tek Gerçek, Değişme.

ABSTRACT

THE NEW POSITION OF THE POLITICAL-ENGAGED NOVEL IN THE MODERN AND POST OFFICE-MODERN NOVEL

The art of the novel have not changed in any times as deeply as that in the 20th century during this process. At first these changes seen on the plane of form and content changed not only the content of the novel but also the functions given to it and the expectations from it. This understanding of new form and narration is not only a technical preference but is directly related to the different functions given to novel and the

expectations from it. For instance, the theories of modern novel no longer regard the novel as genre which is particular and puts forward solution acceptable for every one.

A Work composed with the techniques and philosophy of the modern novel, olt first, can not assert the narration of the only truth and reality which ist the essential characteristic of politic-guided novel. Therefore, it is not possible to mention about an ideology-guided novel here. Because the traditional political novels are based upon the plots of giving information “changing” directly, presenting solutions. These novels have limits peculiar to themselves, certain facts and solutions, so the novels have been founded on that every one adopts these facts and solutions, and change himself. Whereas, the modern novel rejects on absolute and one –dimensional- reality.

The new understanding of reality as the modern word perceives led to very serious comments in the criticism of Marxist art which was the initiator of composition of political and ideology- guided novels. That is, while it was believed that the ideology-guided novels could narrate a certain message only on the plane of content and traditional plot and types dill then, today the “form” element has begin to came to foreground. To cite and example, the liberal Marxist art like Adorno, Marcuse, Fischer claimed that the revolutionary transformation the art would make should be looked for in the ‘innovations in forms’ now and then. Thanks to this new comment, political novels have both preserved their existence among the types of modern novel which was at risk and presented new contributions to this novel type.

Key Words: Political-Engaged Novel; Modern novel; Marxist art; traditional political novels

Modern ve Geleneksel Romanın Temel Özellikleri:

Modern roman, 20. yüzyılın başlarında romanın geleneksel temel yapısı olan *olay örgüsü, zaman, mekan, kahraman* gibi öğelerinin değiştirilmesiyle ortaya çıkan *yeni bir biçim* anlayışının ürünüdür. Ölçütü ise doğrudan içerik ve yayımlandığı zaman diliminden çok, değişen gerçeklik karşısında romanın anlatım aracı olarak seçtiği yeni biçim öğeleri yanında iç monolog, bilinç akımı gibi anlatım teknikleridir.

Modern romanın kullandığı yeni biçim ve anlatım teknikleri, yalnızca teknik bir tercih olmayıp romana yüklenilen farklı işlevler ve romandan beklentilerle doğrudan ilişkilidir. Örneğin *modern roman* kuramları, romanı artık belirli ve herkes için geçerli bir çözümü ortaya koyan bir tür olarak görmez. Onlara göre roman, sorunu ortaya koymalı, çözümü okuyucuya bırakmalıdır. Çünkü,

“Bu yeni edebiyatın amacı, bilgilendirmek, yol göstermek, siyasal ya da düşünsel düzlemde bilinç oluşturmak değildir. Yeni edebiyatla geleneksel edebiyat arasındaki en aşılmaz uçurumdur bu. (...) Ona göre, edebiyatın önkoşulu olan yol gösterici/ yönlendirici/ eğitici boyutu (...) mesajın algılanan görüngenel gerçekliği çerçevesinde verilmesi gerekir.”
(Ecevit, 2002, s. 38)

Roman kuramlarındaki bu derin değişimin nedeni, başta modern çağın kendi gerçekliğidir. Çünkü çağdaş dünyada yaşanan sosyal, kültürel ve bilimsel değişimler 19. yüzyılın

pozitivist gerçeklik anlayışını değiştirdiği gibi, bu süreç içinde ideolojilerde yaşanan değişimler de roman yazarını hayal kırıklığına uğratarak onun gerçekliğe ve ideolojik olgulara bakışını değiştirdi. Artık modern roman yazarı “çağdaş dünyanın karmaşıklığını, insan bilincinin kendi kendine konuşan işleyişi ve her sesin, her hareket ve eylemin anlamlı belirsizliğinin” (Mikhail, 2000, s.123) bilinci içindedir. Yani 20. yüzyılda değişen yalnız dış gerçekler değil, roman yazarının bilinci de, tutumu da buna paralel olarak değişmiştir. *Berna Moran*, özellikle politik roman yazarında görülen bu değişimi şöyle anlatır:

“Tüm dünyada solun içine düştüğü çıkmaz yazarları çok karmaşıklaşan toplumsal ve ekonomik sorunlar karşısında alternatifsiz bırakmış ve bu sorunları işlemeye elverişli klasik gerçekçi yöntemden uzaklaştırmıştır.”(Moran, 1998, s. 10-11)

Yeni yöntemde amaç sorunlara kesin bir çözüm sunmak değil, onları ortaya koymak ve sergilemektir. *Dolayısıyla modern* romanlarda, belirsizlik ve açık son romanın temel özelliğidir. Bu da gösteriyor ki, modern roman yazarı artık ne tek bir sorunu gündeme getirmekte, ne de herkes için geçerli olan tek bir çözüm sunmaktadır.

Modern roman yazarı, yalnızca gösterir, sergiler, kişiyi bu biçimiyle sorgulamaya yöneltir ve kendi gerçekliğini kendisinin bulmasını ister. Bir başka anlatımla, modern yazar, aslında Orhan Pamuk'un da belirttiği gibi, biraz bulandırmayı, biraz karmaşıklığı sever. Bununla hem romanının iletisini belirsizleştirir, kendi çözümünü gizler hem de yapıtını çok anlamlı kılar. (Bkz.Eyigün, 2003,43)

Bu amacı güden modern roman, doğaldır ki kendine özgü olan teknik ve biçimini de bu doğrultuda geliştirdi. Yukarıda sözü edilen teknik ve amaç doğrultusunda kaleme alınmış bir roman, yani tam olarak modern roman teknik ve felsefesiyle kaleme alınmış bir yapıt, başta politik güdümlü romanın temel özelliği olan, tek doğruyu ve tek gerçeği anlatma iddiasında olamaz. Dolayısıyla burada ideolojik güdümlü bir romandan söz etmek olanaklı değildir. Çünkü geleneksel politik romanlar, bilgilendirme, doğrudan *değiştirme*, çözümler sunma olguları üzerine kurulmuşlardır. Bu romanların kendilerine özgü sınırları, belli gerçekleri ve çözümleri vardır, dolayısıyla romanlar da herkesin o gerçeği ve çözümünü benimseyerek değişmesi üzerine kurulmuştur. Oysaki modern roman, *kesin ve tek boyutlu bir gerçekliği reddeder*. Çünkü modern roman yazarı, bütünlüğünü kaybetmiş ve değişken bir dünyada hiçbir şeyin kesin olamayacağı düşüncesindedir. Ona göre en kesin gözüyle bakılan şeylerin bile değişik versiyonları vardır. Bundan dolayı modern roman yazarı anlatısında her şeyi kuşkulu kılar. (Ecevit, 2002, 39)

Hem Modern Hem de Geleneksel Romandan İzler Taşıyan Romanlar

Günümüzde modern romanların yanında, geleneksel anlamda yazılan romanlar veya karışık türden romanlar da söz konusudur. *Modern politik güdümlü romanlar* genellikle bu karışık grup içine girmektedir. Dolayısıyla modern politik güdümlü romanlar, modern özellikler taşısalarda ağırlıklı olarak geleneksel romandan tümüyle kopmuş değildir. Kopmaları kendi varlıklarının ortadan kalkması anlamına gelir. Çünkü bilindiği gibi *'güdümlülük'* sözcüğü, bir yere bağlanmak, bir şeye taraftar olarak onun gerçek-

leşmesine çalışmak anlamını içerir. Dolayısıyla politik güdümlü bir roman demek, politik bir düşüncenin hizmetine sunulmuş ve dünyayı kendi ideolojisi doğrultusunda değiştirmek için kaleme alınmış bir roman demektir. Kısaca belirli bir ideolojiye bağlı olarak “edebiyatı kendinden başka bir amaç için araç” (Aytaç, 2000,s. 27) yapan roman demektir.

Ayrıca çağımızın tüm yazarları geleneksel yapıyı bırakmadıkları ve yeni teknik ve biçimleri kullanmadıkları için, 20. yüzyılda kaleme alınan romanların ancak bir bölümü tam anlamıyla ‘modern roman’ sayılmaktadır. Bundan dolayı modern dönem olarak adlandırdığımız 20. yüzyılda yazılan romanların bir kısmı modern roman iken, bir kısmı da geleneksel roman çizgisinde, diğer bir kısmı da her iki roman türünden özellikler sergilemektedir. Yani bazı özellikleriyle modern, bazı özellikleriyle geleneksel romandan izler taşımaktadırlar. Bu durumda söz konusu yapıt, ağırlıklı olarak hangi roman türünü gösteriyorsa o roman grubuna dahil edilmektedir.

Burada aklımıza şöyle bir soru gelebilir: Geleneksel politik roman kuramlarıyla modern roman kuramları arasında bu kadar farklılık varken, nasıl olur da politik güdümlü bir roman hem modern, hem de geleneksel romandan izler taşıyabilir? İlk önce şunu tekrar vurgulamakta yarar vardır: Modern politik romanlar genellikle ideal anlamda ‘modern roman’ çizgisinde değillerdir. Bu romanlar, yazarın politik angajmanına ve ilgisine bağlı olarak, değişik oranlarda modern romanın teknik ve biçimlerini kullanmış olabilirler. Modern romanın teknikleri kullanılarak yazılan tüm romanlar da bütünüyle modern roman sayılmazlar. Çünkü yukarıda da vurguladığımız gibi, önemli olan teknikler yanında modern romanın temel felsefesinin de kabul edilmiş olması gerekir. Nitekim aynı teknikler başka amaçlar doğrultusunda da kullanılabilir. Burada ölçü, politik romanın, modern romanın temel felsefesini hangi ölçüde benimseyip benimsemediğine bağlıdır. Şimdi politik güdümlü romanların niçin ve hangi boyutta modern romanın tekniklerini kullandıklarına bir açıklık getirelim:

Politik Güdümlü Modern Romanlar

Çağdaş dünyanın algıladığı yeni gerçeklik anlayışı, politik ve güdümlü ideolojik romanların yazılmasına öncülük eden Marksist sanat eleştirisinde çok ciddi yorumlara yol açtı. Şöyle ki, o güne kadar ideolojik güdümlü romanların, ancak içerik ve geleneksel olay örgüsü ve tip’ler düzleminde belli bir iletici aktarabileceğine inanırken, şimdi biçim ögesi de ön plana geçmeye başladı. Örneğin Theodor Ludwig Wiesengrund-Adorno, Herbert Marcuse, Ernst Fischer gibi liberal Marksist eleştirmenler, sanatın yapacağı devrimci dönüşümü artık ‘*biçimdeki yeniliklerde*’ aramak gerektiğini ileri sürmektedirler. Örneğin bu konuda Marcuse şunları söyler: “Sanat, ancak geleneksel biçimleri reddederek, alt üst ederek (...) devrimci bir ruha sahip olabilir.” (Marcuse, 1968, s.87) Adorno da geleneksel sanatı, var olan toplumsal ilişkileri olumsuzlayıcı özelliğinden dolayı eleştirir ve yeni biçimlerle ideolojinin aktarılmasını ister. (Bkz.Plekhanov, 1962)Bu eleştirmenlere göre yazar, doğrudan bilgi vermese de yeni biçimler sayesinde, okuyucuyu düşünmeye sorgulamaya yönlendirebileceği için, toplumu da değiştirebilir. Peki bu durum romanın estetiğini etkiler mi? Georgi Valentinoviç Plehanov bu soruya da yanıt verir. Ona göre bir sanat yapıtında,

“‘Modern başkaldırı’ ortaya konursa, o yapıtın estetik değeri azalmaz. Yeter ki, onu ortaya koyma, bu salık verme açık ve tutarlı olsun; öğüt veren kimse düşüncelerini seçmeyi iyi bilsin; düşünceler onun eti, kanı haline gelsin ve sanatsal yaratılış sırasında güçlüğe, karışıklığa, düzensizliğe yol açmasın. Fakat bu kaçınılmaz koşullar yerine getirilmezse (...) o zaman ideoloji sanat yapıtını olumsuz etkiler.” (Plekhanov, 1962, s. 146)

Hatta bugün çağımızın politik roman yazarlarının bazıları, estetik ölçüler içinde kalarak modern romanın ideolojiyi daha iyi sanata taşıyacağı savını ileri sürmektedirler. Örneğin Peter Weiss, ‘*Karşı Koymanın Estetiği*’ adlı romanında modern roman tezini savunur. Romanın ana kişilerinden Coppi ve Heinemann iki ayrı görüşü savunurlar. Coppi, yalnızca gerçekçi estetik kuramları savunurken, Heinemann, avangard biçimleri savunur. Çünkü bunlar, şimdiki anlayışa göre, günümüzün gerçeklerine daha uygundur. Ben anlatıcı, ki yazar görüşlerini daha çok ben-anlatıcı aracılığı ile aktarmaktadır, bu tanıtımlarda nesneliliğini korurken, romanın sonlarına doğru Coppi’nin tezine karşı çıkmaz, ama Heilmann’ın tezini benimsediğini söyler. (Bkz. Eyigün, 2003, s. 43-46) Örnek olarak da Avangard biçimlerle, Alfred Döblin’in, Franz Kafka’nın ve Pablo Ruiz Picasso’nun nasıl da zamanın kendine özgü baskısını, sömürsünü çarpıcı bir biçimde dile getirdiklerini söyler. Yine politik roman yazarlarından *Italo Calvino* da modern estetiğin bir tesadüf olmadığını kurmaca yapıtı olan ‘*Gözlemci*’ (1996) romanında dile getirir. Romanda anlatıcı, kişisel anlatım biçimiyle gözlemlerini anlatırken, *Cottolengo* sakatlar yurdunda gördüğü yozlaşmışlığın, ahlaki ve estetik çöküntünün, “kendi ahlaki ve estetik seçimlerinden” (Calvino, 1996, s.57) ne kadar da farklı olduğunu düşünür. Gördüğü bu tablo karşısında kendi kuşağının bütün ressamlarının niçin teker teker soyut sanata geçtiklerini daha iyi anlar ve bunların bir tesadüf olmadığını söyler.

Bu yeni yorumlar, politik romanların, ideal anlamda modern roman olmasalar da, yeni biçimlerle kaleme alınmasında etkili olmuştur. Bu yeni anlayışta değişen şey, daha çok geleneksel, tek doğru saplantısı içinde bulunan şematik yaklaşımın yok olmasıdır. Örneğin Calvino, Mario Vargas Llosa, ve Wolfgang Koeppen gibi yazarlar modern roman teknikleriyle başarılı politik romanlar yazmışlardır. Bunların diğer geleneksel politik romancılardan farkı, romanlarındaki politik bildirilerini ‘*belirsizliğin bilgeliğinde*’ boyutlandırmaları, sorunların çözümünü okuyucuya bırakmalarındadır. Bu doğrultudaki politik romanlara en güzel örnek Perulu yazar Llosa’un *And Dağlarında Terör* (1993) adlı romanıdır. Llosa’ın romanında bir yığın siyasal ve sosyal olaylar, terör eylemleri, işkenceler anlatılır. Ama kimin suçlu, kimin haklı olduğu, hatta gerçekten terör eylemlerini kim, niçin yaptığı çok net değildir, ayrıca roman kesin bir sonla bitmez. Yazar, sonucu okuyucunun yorumuna bırakmıştır. (Bkz. Llosa, 1993)

Politik güdümlü modern romanların bir diğer önemli farkları da, yalnızca diğer modern romanlardan değil, aynı zamanda geleneksel politik romanlardan da daha eleştirel bir anlatım tutumuna sahip olmalarıdır. Çünkü politik roman yazarlarının önceki ideolojik güdümlülükleri zayıflayıp, ideolojilerine olan güvenleri sarsılınca, hem kendi politik yaşamları hem de yandaşlarıyla bir hesaplaşma içine girme gereksinimi duymaktadırlar. Hâlâ ideolojilerine bağlı olmakla beraber daha önce içinde yaşadıkları ideolojik grupları, şimdi yine, eleştirel bir bakışla anlatır ve sorgularlar

Bu özellikle otobiyografik öğelerin ağır bastığı modern politik romanlarda daha sıklıkla görülür. Çünkü otobiyografik politik romanları kaleme alan yazarlar, ideolojik angajmanı güçlü eski yazarlardır. Örneğin Weiss'in, György Dalos'un romanlarındaki ben-anlatıcıların kendi öz yaşamlarını anlatmalarında olduğu gibi. Burada bir örnekle yetinmek istiyorum. Eski Demokratik Almanya (DDR) yazarlarından Faust'un *Provokator*(1999) adlı modern politik romanının konusu, yazarın DDR'le olan bir hesaplaşmasıdır. Ben-anlatıcı *Kayanberg*, tezler ve karşı tezlerle eski devletini eleştirir. Yazar, gerçek yaşamdan tanıdığı bir çok yazarın ve politikacının gerçek ismini de vererek DDR döneminde yaşadıklarını anlatır. Yazar, DDR döneminde çektiği sıkıntıları, mahkumiyetleri romanının konusu yapar. Doğu Berlin'den kaçışını, Batı Almanya'ya gelişini, orada yaşadığı uyum sorunlarını anlatır. Kendisinin hâlâ Marksist olduğunu ve insancıl bir sosyalizmi istediğini vurgulayan ben-anlatıcı, Batı Almanya'daki sol çevreyi eleştirir. Entelektüel bir cehalet içinde olduklarını da belirtir.

Bilindiği gibi modern politik romanların önemli bir özelliği anlatım biçimlerindeki farklılıktır. Geleneksel romanlarda ağırlıklı olarak üçüncü tekil kişi ve tanrısal anlatım egemendir. Ancak modern romanlarda, büyük oranda, Weiss'in romanında olduğu gibi güdümlü bir anlayışla kaleme alınmış olsalar bile, *ben-anlatım* biçiminin tercih edildiğini görmekteyiz. Bunun bir nedeni, artık yeni ideolojik eylem ve düşüncelerin ortaya atılmasından ziyade, eskilerin uzak bir mesafeden değerlendirilmesi ve eleştirilmesi söz konusu olmasıdır. Ben-anlatıcı ağırlıkta olunca, politik romanlarda artık eylem ve olgulardan çok, düşünceler temel alınmaktadır.

Bazen Calvino'nun *Gözcü* romanında olduğu gibi kişisel anlatım biçimi de tercih edilmektedir. Her iki anlatım biçimde, olaylar bir kişinin sınırlı bakış açısıyla yansıtıldığı için tanrısal anlatım biçiminde olduğu kadar geniş bir yorum ve yönlendirme mümkün değildir. Örneğin Calvino'nun romanında anlatıcının okurla paylaştığı ek bilgiler ancak parantez içinde sınırlı bir biçimde verilir. Örneğin: "Muhalefet için (*Amerigo solcu bir partiye kayıtlıydı*), genellikle seçim günü yağan yağmur iyi bir belirti sayılırdı." (Calvino, 1996, s.7)

Bu yeni anlayışla kaleme alınan politik güdümlü modern romanlar da modern romanlar gibi, anlattıklarını tam olarak kuşkulu kılmaları da, 'kesin bir gerçeklik' anlayışını terk etmişlerdir. Ancak yine de bu romanlarda politik olmayan romanlara göre kesinlik daha fazladır. Örneğin, olay zincirinin belirsizliğine karşın kişi ve mekan verileri net ve ayrıntılıdır. Çünkü kişinin kimliği politik roman için önemli olduğu gibi, mekan da zaman da, kısaca çevre de onu anlamak için önemlidir.

Buna karşın, *okur merkezli anlama kuramları*, politik romanın bu 'kısmi kesin gerçekliği'nin de bugün anlamını yitirdiği görüşündedirler. Onlar,

"Okur merkezli kuramlar her metinde birden çok okuma anahtarı bulunabileceğini, bu okuma anahtarının okurun seçimleri bağlamında harekete geçip anlamlandırma etkinliğini yönlendireceğini" (Parlak, 2002, s. 248) belirtirler. Edebiyat bilimcisi *Betül Parlak*, bu düşünceden yola çıkarak "okuma böylesi öznel bir edimken, roman yansıtma kuramlarının ve ideolojik yaklaşımların ona yüklediği 'gerçeği değiştirme', 'topluma örnek olma' gibi işlevleri nasıl taşıyabilir?" (Parlak, 2002, s. 248)

Parlak bu soruyla, modern politik romanların toplumu değiştirme işlevini yerine getiremeyeceği görüşünü dile getirir. Bu görüşe göre, yazarın anlattıklarının fazla bir önemi kalmıyor. İdeolojik de olsa politik de olsa okur farklı bir şey anlayabilir. Metnin aslında söylemek istemediği; ima bile etmediği herhangi bir anlamı metinden çıkarabilir. Çünkü belli bir metin sonsuz okuma anahtarları sunabilir.

Ancak, burada politik romanların diğer romanlara göre, daha az boşluklar bıraktığı, yazarın verdiği somut verilerin okuyucu için yönlendirici olduğu bir gerçektir. Ve daha da önemlisi, okuyucu politik bir romanı hangi amaç doğrultusunda yazıldığının bilinci içinde okuduğundan, yazarın vermek istediğini daha doğrudan algılayacağı da unutulmamalıdır.

20. yüzyıl romanlarında ‘*geleneksel politik roman*’ anlayışını kökünden değiştiren bir başka gelişme ise ‘post-modern roman’ anlayışıyla yaşandı. Çünkü postmodernist özellikler taşıyan romanlar, toplumsal ve siyasal sorunlardan uzaklaştıkları gibi, kullandıkları teknikler ve anlatım biçimleri de bilinen anlamda politik bir roman yazılmasını olanaksızlaştırmaktadırlar.

Post-modern bir anlayışla kaleme alınan romanlar, gerçekçi ve modern politik romanın tersine, gerçeklikle romanın bağına sorgulamak ve gevşetmek için okuyucuya devamlı yapının kurmaca olduğu, gerçek olmadığı izlenimini duyumsatacak teknikler kullanılmaktadırlar. (Bkz. Eyigün, 2003, s.76–85)

Bu durum post-modern romanların politik olamayacağı görüşünü doğurabilir. Nitekim bu yönde görüşler de söz konusudur. Ancak post-modern politik roman yazarı, başka biçim öğeleri göstererek hem görüşlerini anlatır, hem de değişim yaratabilir. Örneğin bunlardan biri, konuyu okuyucuyu kışkırtacak bir biçim ve anlatımla dile getirmektir. Bu konuda Orhan Pamuk’un görüşleri ilginçtir:

“Her zaman romanı kışkırtma yapmak, en olmadık, en uzak konulara, bölgelere kancalar atmak, karanlık köşeler yaratmak, şüpheler uyandırmak için mevcut inançların, önyargıların kabuğunu çatır çatır kırılabileceği bir alan olarak gördüm.”(Pamuk, 1999, s. 103)

Bu post-modern yaklaşım bize romanın değişim gücünün hâlâ devam ettiğini göstermektedir. Modern roman içinde başka farklı roman kuramları da vardır ki, politik roman anlayışına taban tabana bir karşıtlık oluşturur. Örneğin Alain’ın, *Yeni Roman* kuramı bunlardan en önemlisidir. Ona göre dünya ne anlamlıdır ne de Sartre’in deyişiyle absürdedir. Yalnızca vardır ve gözümüzün önünde durmaktadır. Dolayısıyla bu anlayış, romanlarda dünyaya belli bir anlam vermeyi uygun bulmaz. Burada romancı, kişiler, olaylar ve olgular karşısında yalnızca bir seyircidir, onu yorumlamaya yetkisi yoktur. Bu anlayışla kaleme alınan romanlarda, “gittikçe toplum hayatına ayak uyduramayan, silikleşen insan ele alınır. Yeni Roman, kişinin siyasi yönünü, saygınlığını kaybetmesi, insanlığını kaybetmesi sonucu *şeye dönüştüğünü savunur.*” (Aydın, 2002, s. 355)

Sonuç:

Yukarıdaki görüşlerden de anlaşılacağı gibi, aslında modern roman anlayışı ile ideolojik güdümlü romanın felsefesi arasında büyük bir uyumsuzluk vardır. Ancak hâlâ roman

yazarı politik konuları, tümüyle geleneksel olmayan yeni bir bakış açısıyla edebiyata taşımaya devam etmektedir. Dolayısıyla ortaya yeni bir roman türü çıkmıştır: Politik güdümlü modern roman. Nitekim bugün romanın politik edebiyat türleri içindeki öncü konumu hâlâ sürmektedir. Burada modern romanla, politik roman ince bir ortak çizgi-de buluşmuşlardır. Çünkü politik romanlar nasıl toplumu değiştirme amacı üzerine kurulmuş iseler, modern romanlar da *değiştirme amacı* taşımaktadırlar. Modern roman yazarı gerçi, sanatın artık bireyi doğrudan değiştirmeyeceğine, *ona ancak dünyayı ve yaşamı sorgulayarak öğretebileceğine inanmaktadır. Ancak burada da bir değişim söz konusudur. Yani*, bireye, yaşamı sorgulayarak değiştirmeyi öğretmek, ona bu konuda farklı seçenekler sunmaktır. Bu nedenle tek gerçeği sunmaktan kaçınır modern yazar. Romandan değişimi tümüyle çıkaramayız. Aksi halde romanın öldüğünü kabul etmiş oluruz ki, bu romanın temel anlayışıyla da çelişen bir gerçek olur. Çünkü topluma ve sorunlara farklı bir bakış açısıyla bakmak, çoğunlukla bunları değiştirme isteğini de beraberinde getirecektir. Yani, *değiştirme* isteği var oldukça politik roman da yeni biçimler ve anlayışlarla roman türünü zenginleştirmeye, ona boyutlar katmaya devam edecektir.

Yeni yorum sayesinde politik romanlar, modern roman türü içinde hem tehlikeye giren varlığını korumuştur, hem de roman türüne yeni bir soluk getirmiştir.

KAYNAKÇA

- AYDIN, E.. (2002), 'Roman ve İnsan' Hece Dergisi. Cilt. 6. (Sayı: 65/66/67) s-352-358. Ankara
- AYTAÇ, G. (2000), 'Edebiyat Yazıları 1995- 2000'. Multilingual Yayınları. Ankara
- BAKTHİN, M. Alıntı JANET Wolf, (2000), 'Sanatın Toplumsal Üretimi, s, 123, Özne Yayınları. Ankara
- CALVİNO, I. (1996), 'Gözlemci' çev: Aydın Emeç, Can Yayınları. İstanbul.
- ECEVİT, Y. (2002), 'Türk Romanında Postmodernist Açılımlar. İletişim Yayınları. İstanbul.
- EYİGUN,S.(2003) 'Edebiyatta Politik Roman' Aktif Yayınları. İstanbul
- FAUST, S. (1999), ' Provokateur' München. F. A. Herbig Verlag, Stuttgart
- LİOSA, M. (1993), 'And Dağlarında Terör' çev. İnci Kut. Can Yayınları. İstanbul
- MORAN, B. (1998), 'Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış' İletişim Yayınları. İstanbul.
- PAMUK, O. (1999), ' Öteki Renkler'. İletişim Yayınları. Ankara.
- PARLAK, B. (2002) 'Öznel ve Toplumsal Anlamlandırma Aracı Olarak Roman. Hece Dergisi. 6. (Sayı: 65/66/67)S. 247-251. Ankara
- PLEHANOV, G.V, (1962) ' Sanat ve Sosyalizm', çev. S. Mimoğlu. Sosyal Yayınları. Ankara
- WOLF, Janet, 2000, 'Sanatın Toplumsal Üretimi, çev: Ayşegül Demir. Ankara. Özne Yayınları